

Tematický okruh osobnostní a sociální výchovy
HODNOTY, POSTOJE, PRAKTICKÁ ETIKA

Lekce
11.3

PEČUJEME O SEBE I O DRUHÉ

Ivana Šircová

osv

**PROJEKT
ODYSSEA**
www.odyssea.cz

Tato publikace byla vytvořena v rámci projektu „Zavádění osobnostní a sociální výchovy do školních vzdělávacích programů základních škol a nižších stupňů osmiletých gymnázií v Praze“. Projekt je financován Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem České republiky a rozpočtem hlavního města Prahy.

Mgr Ivana Šircová
PEČUJEME O SEBE I O DRUHÉ
Tematický okruh osobnostní a sociální výchovy
Hodnoty, postoje, praktická etika
Lekce 11.3

Vydalo občanské sdružení Projekt Odyssea
Katusická 712, 197 00, Praha 9
www.odyssea.cz

Počet stran: 55
Vydání 1., 2007

Obrázek na obálce a v textu: © Mgr. Anna Pekárková
© Projekt Odyssea, 2007

ISBN 978-80-87145-36-4

OBSAH:

1	Úvod.....	4
1.1	Smysl lekce	4
1.2	Struktura lekce	5
1.3	Úvodní otázky pro učitele i žáky	6
1.4	Očekávaný výstup lekce.....	8
1.5	Témata a cíle lekce.....	8
2	Jak realizovat tuto lekci.....	10
2.1	TÉMA A - Umím se starat o své věci	10
2.1.1	Cíle	10
2.1.2	Praktická teorie	10
2.1.3	Doporučený postup	11
2.1.4	Evaluace	12
2.1.5	Seznam aktivit.....	13
2.2	TÉMA B – Jaké je být zahradníkem	15
2.2.1	Cíle	15
2.2.2	Praktická teorie	15
2.2.3	Doporučený postup	17
2.2.4	Evaluace	17
2.2.5	Seznam aktivit.....	18
2.3	TÉMA C – Máme rádi zvířata... ..	19
2.3.1	Cíle	19
2.3.2	Praktická teorie	19
2.3.3	Doporučený postup	20
2.3.4	Evaluace	21
2.3.5	Seznam aktivit.....	21
2.4	TÉMA D – Můžu rozdávat lidem radost.	23
2.4.1	Cíle	23
2.4.2	Praktická teorie	23
2.4.3	Doporučený postup	24

2.4.4	Evaluace	25
2.4.5	Seznam aktivit.....	25
2.5	TÉMA E –Pečujeme promyšleně o své životní prostředí, o druhé lidi..	27
2.5.1	Cíle	27
2.5.2	Praktická teorie	27
2.5.3	Doporučený postup	28
2.5.4	Evaluace	28
2.5.5	Seznam aktivit.....	28
3.	Použitá a doporučená literatura	30
4.	Podrobný popis vybraných aktivit	31
A1	Setkání hraček.....	31
A2	Můj pokoj	32
A4	Rozbitá hračka	33
A5	Poškozená věc.....	34
A6	Poradenská centra	35
C4	Život pod listím.....	42
C7	Pozorovací deník.....	43
C8	Tuková směs pro ptáky	44
D1	Scénky Jak pomáhám v rodině a kamarádům.....	45
D4	Jak o mě pečují	46
D5	Dárek pantomimou	47
D6	Oslava modrého z nebe.....	48
D7	Mapa nejbližších lidí.....	49
E1	Která péče je lehká a která obtížná?.....	50
E2	Faktory péče	51
E3	Ovečky a pastýři.....	52
E4	Osobní strážce	53
E6	Pečovatelské týmy.....	54
E7	Závěrečná zpráva pečovatelského týmu.....	55

1 Úvod

1.1 SMYSL LEKCE

Vážení kolegové,

tento text vznikl jako pomůcka pro učitelské sbory, které chtějí týmově zpracovat osobnostní a sociální výchovu do svého školního vzdělávacího programu a do běžné praxe své školy. Smyslem textu je především:

1. Usnadnit učitelům orientaci v základních pojmech, tématech a cílech osobnostní a sociální výchovy (dále jen OSV).
2. Nabídnout ukázky konkrétních postupů a konkrétních aktivit, které je možno využít ve školní výuce OSV.

Lekce OSV jsou vytvořeny jako *průřezové*. Znamená to, že nejsou rozpracovány pro konkrétní ročník nebo předmět. Rozhodnutí o tom, která témata a které cíle bude škola realizovat v jakém ročníku nebo předmětu, zůstává vždy na konkrétní škole. Lekce by měla být realizována průběžně napříč předměty díky spolupráci celého učitelského sboru. Navíc by měla být obohacena dalšími nápady a zkušenostmi učitelů z dané školy.

Studiu konkrétní lekce by měla předcházet celoškolská diskuse o tom, které osobnostní vlastnosti a sociální dovednosti svých žáků chce škola rozvíjet především.

Doporučujeme, aby učitelé z konkrétní školy nejdříve společně prostudovali, prodiskutovali a naplánovali do ŠVP pouze ty lekce, které odpovídají celoškolským prioritám. Ostatní lekce mohou například používat jen ti učitelé, kteří se specializují na příslušná témata.

Věříme, že Vám text pomůže při hledání právě té Vaší cesty k OSV!

Projekt Odyssea, tým projektu „Zavádění OSV do ŠVP“, 2006-2007

**Máme zájem o Vaše nápady a připomínky k této lekci.
Budeme moc rádi, když nám je pošlete na adresu:**

lekce@odyssea.cz

1.2 STRUKTURA LEKCE

Na začátku, v podkapitole 1.3 Úvodní otázky pro učitele i žáky, stručně přibližujeme čtenářům hlavní témata lekce.

V podkapitole 1.4 Očekávaný výstup lekce naleznete přesné znění očekávaného výstupu osobnostní a sociální výchovy, ke kterému byla tato lekce vypracována. Jedná se o cílovou vlastnost osobnosti žáka nebo o sociální dovednost žáka, kterou se snažíme rozvíjet.

Podkapitola 1.5 Témata a cíle lekce obsahuje seznam dílčích měřitelných cílů, které odpovídají očekávanému výstupu lekce. Tyto dílčí cíle jsou uspořádány do témat označených písmeny A, B, C ...

V kapitole 2 Jak realizovat tuto lekci naleznete informace o tom, jak můžeme během vyučování naplňovat dílčí cíle OSV. Kapitola 2 je uspořádána podle jednotlivých témat této lekce (A, B, C ...).

Každé téma obsahuje podkapitoly:

- ◆ *Cíle*
- ◆ *Praktická teorie*
- ◆ *Doporučený postup*
- ◆ *Evaluaace*
- ◆ *Seznam aktivit*

V kapitole 3 Použitá a doporučená literatura naleznete přesné informace o zdrojové literatuře.

Poslední kapitola 4 Podrobný popis vybraných aktivit obsahuje podrobný popis vybraných aktivit, na které odkazujeme v kapitole 2. Aktivity jsou seřazeny podle jednotlivých témat (A, B, C...).

UPOZORNĚNÍ 1: Seznam aktivit v kapitole 2 Jak realizovat tuto lekci obsahuje pouze názvy a stručnou charakteristiku aktivit. Podrobný popis aktivit naleznete až na konci lekce v kapitole 4 Podrobný popis vybraných aktivit nebo v použité a doporučené literatuře.

UPOZORNĚNÍ 2: Cíle lekce je samozřejmě možno naplňovat i mnoha dalšími aktivitami, které v lekci nejsou zmíněny. Výběr konkrétních aktivit a jejich úprava pro konkrétní skupinu žáků je vždy v rukou učitele.

1.3 ÚVODNÍ OTÁZKY PRO UČITELE I ŽÁKY

Následující otázky zaměřují pozornost na témata této lekce. Umožňují vybavit si vlastní zkušenosti s danou problematikou. Pomáhají objevit smysl a užitek rozvíjených dovedností.

Pokud si na otázky sami odpovíme, můžeme je s porozuměním položit svým žákům při realizaci této lekce ve vyučování.

- ◆ Jaká je tvoje nejoblíbenější hračka? Jak dlouho ji máš?
- ◆ Mají všechny věci v tvém pokoji své místo?
- ◆ Kdo uklízí v tvém pokoji?
- ◆ Převlékneš se doma, když přijdeš ze školy?
- ◆ Zaléváš doma květiny?
- ◆ Pomáháš doma na zahradě?
- ◆ Chováš nějaké domácí zvíře? Víš, co potřebuje?
- ◆ Kdo se o tebe pečuje, když jsi nemocný?
- ◆ Jak pomáháš starším členům své rodiny?
- ◆ Víš, kdy má tvoje maminka narozeniny?
- ◆ Čím jsi udělal někomu naposledy radost?

Učitel: „Vzpomeneš si, komu jsi
naposledy udělal radost?“

Žák: „Mamince, když jsem sám
od sebe uklidil nádobí.“

1.4 OČEKÁVANÝ VÝSTUP LEKCE

Žák pečuje o věci, rostliny, zvířata, lidi.

1.5 TÉMATA A CÍLE LEKCE

TÉMA A – Umím se starat o své věci.

- Žák si uvědomí, jak nakládá se svými věcmi.
- Žák popíše, kde mají jeho věci doma své místo.
- Žák odpoví na otázku, co udělá s věcí, která se rozbije?
- Žák vysvětlí, jak udržuje své věci v pořádku.
- Žák navrhne, jak zlepšit péči o věci ve třídě.
- Žák trvale pečuje o svěřenou věc.

TÉMA B – Jaké je být zahradníkem.

- Žák si vyzkouší vypěstovat rostlinu ze semínka.
- Žák vysvětlí, co rostliny potřebují k životu.
- Žák porovná potřeby rostlin a své vlastní základní potřeby k životu.
- Žák si uvědomí, proč se na Zemi člověk neobejde bez rostlin.
- Žák bude mít příležitost prozkoumat zelenou plochu a zjistit, kdo a jak o ni pečuje.
- Žák bude pečovat o rostliny.

TÉMA C – Máme rádi zvířata...

- Žák představí své domácí zvíře.
- Žák vysvětlí, jak o své zvíře pečuje.
- Žák vytvoří leták pro zájemce o chov domácího zvířete.
- Žák si uvědomí svůj vztah ke zvířatům.
- Žák bude mít příležitost vyjádřit respekt živým tvorům.
- Žák bude mít příležitost zjistit, co znamená pečovat o (domácí) zvíře.

TÉMA D – Můžu rozdávat lidem radost.

- Žák vysvětlí, co si představuje pod pojmem „pečovat o někoho“.
- Žák popíše, jak pomáhá členům své rodiny.
- Žák vysvětlí, jak pečuje o sebe.
- Žák uvede, jak o něj pečují druzí lidé a jak tuto péči vnímá.
- Žák prožije radost z dárku.
- Žák bude mít příležitost udělat někomu radost.
- Žák objasní význam péče o druhé lidi pro mezilidské vztahy.

TÉMA E – Pečujeme promyšleně o své životní prostředí, o druhé lidi.

- Žák vyjádří a porovná, jak je pro něj lehké nebo obtížné pečovat o věci, rostliny, zvířata a lidi.
- Žák bude mít příležitost prožít a uvědomit si hodnotu toho, když o něj někdo pečuje.
- Žák bude mít příležitost pečovat o svého spolužáka.
- Žák navrhne, jak zlepšit životní prostředí ve škole.
- Žák se zamyslí, k čemu je v životě dobré umět pečovat o sebe, o své věci, životní prostředí i druhé lidi.

2 JAK REALIZOVAT TUTO LEKCI

2.1 TÉMA A - UMÍM SE STARAT O SVÉ VĚCI

2.1.1 Cíle

- Žák si uvědomí, jak nakládá se svými věcmi.
- Žák popíše, kde mají jeho věci doma své místo.
- Žák odpoví na otázku, co udělá s věcí, která se rozbije?
- Žák vysvětlí, jak udržuje své věci v pořádku.
- Žák navrhne, jak zlepšit péči o věci ve třídě.
- Žák trvale pečuje o svěřenou věc.

2.1.2 Praktická teorie

Jaký máme vztah ke svým věcem?

Téma péče o věci nás přivede k zamyšlení nad tím, jaký máme vztah k věcem. Co uděláme, když se nám věc (hračka, školní pomůcka, kniha atd.) poškodí? Jak důležité vnímáme předměty denní potřeby? Co všechno skutečně potřebujeme? Pro děti je zejména důležitá otázka: Kolik mám hraček? Mám rád všechny stejně? Hraji si se všemi svými hračkami? Nakolik si svých věcí vážím, že bych je nechtěl ztratit? Které věci to jsou? Jsem ochoten své věci někomu půjčit? A v jakém případě? Kterých věcí si nevážím? S množstvím snadno získatelných věcí souvisí i jejich devalvace. To se týká i dárků.

Šetrnost jako přístup k věcem

Je šetrnost k věcem vlastností, za kterou bychom se měli stydět? O ministru financí Aloisu Rašínovi bylo známo, že chodil na zasedání sněmovny ve spravovaném obleku. Pokládal šetrnost za správný přístup ke zdrojům, za znak dobrého hospodáře. Jako každá vlastnost, i šetrnost by měla být uměřená.

Dnes se setkáváme s dvojakou situací: na jedné straně vidíme osvětu směřující k ochraně životního prostředí a k šetrnosti ve využívání přírodních zdrojů, na druhé straně reklamní kampaně vyzývají ke spotřebitelskému chování nesmyslných rozměrů.

Spotřeba jako přístup k věcem

Obchodní strategie zavalují kupující množstvím věcí, které musí mít co nejkratší životnost, aby si je mohl někdo koupit pro svou potřebu – další spotřebu. Odhalíme tu souvislosti s dnešním chováním celé společnosti států bohatého severu, s fungováním současné ekonomiky aj. Nadměrnou spotřebu provází zbytečné plýtvání, problémy s odpady a znečišťováním životního prostředí, především spojené s výrobou energií, těžbou surovin, výrobou zboží a dopravou.

Skromnost

Přání a vlastnictví věcí by nemělo vznikat z nouze o finanční prostředky, ale spíše z ohleduplnosti k životnímu prostředí. Tato dobrovolná skromnost je také výrazem životního stylu, který nechce svými nároky podporovat plýtvání.

Skutečná potřeba

Jedna z teorií praví, že věc, kterou nepotřebujeme, poznáme tak, že pokud se rozbije, nedáme ji spravit a necháme ji ležet ladem. Velmi často se jen domníváme, že bez další nové věci, kterou si pořídíme, nemůžeme být. Měřítkem potřebnosti věci může být četnost jejího používání.

Nákup nových věcí může zahrnovat výhody i úskalí. Při pořizování nových věcí bychom měli postupovat promyšleně.

Jak zacházím se svými věcmi?

Rozlišujeme věci individuální potřeby a společné věci. S prvními souvisí praktické otázky možnosti péče, např. zda mám prostor pro své věci? Jak uklízím ve svém pokoji? Udržuji si čisté oblečení a obutí? Společné věci souvisí dále :

Svěřené věci do péče. Ztracené věci. Zapůjčené věci.

2.1.3 Doporučený postup

- Na začátku tématu mladší žáky vyzveme, aby přinesli svou nejoblíbenější hračku, mohou ji představit ostatním. Společně si zahrajeme scénku „Setkání hraček“. Povídáme si, jak máme dlouho svou nejoblíbenější hračku a jak se kdo o svou hračku stará, co můžeme udělat pro to, aby nám co nejdéle vydržela nepoškozená? Starší žáci nakreslí svůj pokoj a popíší, kde mají jejich věci své místo. Ve skupině se pak vzájemně informují o tom, kdo z nich jak uklízí ve svém pokoji. Své společné i odlišné postupy pak prezentují ostatním skupinám.

- Následuje hraná scénka „Rozbitá hračka“, starší žáci hrají scénku „Poškozená věc“.
- V reflexi si povídáme o výhodách šetrnosti k věcem, o nakupování nových věcí, jak umíme a proč opravit věci, aby déle sloužily. Žáci uvedou, jak oni sami udržují své věci v pořádku.
- Žáci vytvoří skupiny jako poradenská centra, jejichž cílem je shromáždit rady, jak udržet co nejdéle funkčnost výrobku (centrum pro plyšáky, čistírna skvrn na oděvu, údržba PC, údržba sportovní obuvi a vybavení atd.). Skupiny zpracují rady např. formou informačního letáku a vystaví ve třídě nebo ve škole.
- Můžeme společně navštívit knihovnu nebo třeba půjčovnu sportovního vybavení a zjistit, jak půjčovna funguje. K čemu slouží? Jaké podmínky musí vypůjčovatelský dodržet?
- Pokračujeme prozkoumáním stavu společných věcí ve třídě. Děti jako inspektoři bezpečnosti práce, kvality, inventurní komise apod. na daných úsecích popíší stav školního vybavení a pomůcek a sestaví seznam závad.
- Na závěr žáci ve skupinách společně navrhnou, jak závady odstranit a vypracují návod, co by měli dělat, aby věci mohly déle sloužit v dobrém stavu. Sepsaný návod si žáci viditelně vyvěsí ve třídě. Na důležité předměty mohou připevnit visačky s vtipným a stručným textem: Jak zacházet s tímto přístrojem. Každá společná věc může mít svého určeného správce.
- Chceme-li naplnit skutečně cíle této lekce, budeme se s žáky k výsledkům práce vracet, téma péče o společné věci ve třídě neustále ožивovat a trvale ho zařadíme do vyučování nebo třídnických hodin.

2.1.4 Evaluace

- Žáci znázorní pyramidu, v níž vyznačí, jak vnímají důležitost věcí denní potřeby a ostatních věcí (oblečení, nábytek, počítač, hračky, knihy, učební pomůcky, pastelky, hudební nástroj, sportovní vybavení).
- Žáci vytvoří návody na údržbu věcí.
- Žáci se budou konkrétně podílet na péči o společné věci ve třídě.

2.1.5 Seznam aktivit

Číslo a název aktivity	Stručná charakteristika aktivity	Vzdělávací období
A1 Setkání hraček	Žáci si přinesou do školy svou nejoblíbenější hračku Sehraji scénku.	1.
Zdroj: autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana. Projekt Odyssea.		
A2 Můj pokoj	Žáci nakreslí svůj pokoj a zaznačí umístění všech věcí.	2.,3.
Zdroj: autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana. Projekt Odyssea.		
A3 Jak uklízím svůj pokoj?	Žáci ve skupinách sbírají a prezentují informace o způsobu úklidu pokoje.	2.,3.
Zdroj: autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana. Projekt Odyssea.		
A4 Rozbitá hračka	Žáci hrají scénku. Simulují situaci a rozhodují se, jak naloží s rozbitou hračkou.	1.,2.
Zdroj: autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana. Projekt Odyssea.		
A5 Poškozená věc	Žáci hrají scénku podle daného scénáře s otevřeným koncem. V závěru se rozhodují, jak naloží s poškozenou věcí.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. Projekt Odyssea.		
A6 Poradenská centra	Žáci ve skupinách vypracují rady pro uživatele výrobků.	1., 2., 3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. Projekt Odyssea.		
A7 Inventura třídy	Žáci zkoumají stav společných věcí ve třídě.	1., 2., 3.

Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. Projekt Odyssea.		
A8 Návody jak zacházet s věcmi	Žáci sestaví návody, jak zacházet se společnými věcmi ve třídě.	1., 2., 3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. Projekt Odyssea.		

2.2 TÉMA B – JAKÉ JE BÝT ZAHRADNÍKEM

2.2.1 Cíle

- Žák si vyzkouší vypěstovat rostlinu ze semínka.
- Žák vysvětlí, co rostliny potřebují k životu
- Žák porovná potřeby rostlin a své vlastní základní potřeby k životu.
- Žák si uvědomí, proč se na Zemi člověk neobejde bez rostlin.
- Žák bude mít příležitost prozkoumat zelenou plochu a zjistit, kdo a jak o ni pečuje.
- Žák bude pečovat o rostliny.

2.2.2 Praktická teorie

Jak se stát dobrým zahradníkem?

Známe případy ve svém okolí: někomu rostou pokojové rostliny do neuvěřitelných rozměrů, vánoční kaktusy kvetou na Vánoce, letní kaktusy kvetou v létě, fikus dorůstá výšky 3m. Jinému ani při nejlepší péči rostliny neprosplívají a dokonce hynou. Škodí jim nadměrná péče i péče zcela nedostatečná, nebo nepoučená. Pěstovat květiny vyžaduje zkrátka cit, znalosti, ale je to taky umění.

Neobejdeme se bez základních informací, znalostí postupů a vlastních praktických zkušeností. Měli bychom znát, jak se děje růst rostlin? Co je to semínko? Co potřebují rostliny ke svému životu?

K čemu potřebujeme zelené rostliny?

Abychom pochopili skutečnou hodnotu rostlin, musíme si uvědomit, jakou funkci mají v ekosystému planety. S tím souvisí následující pojmy z oblasti ekologie, biologie, apod.:

Klima. Ekosystémy. Potravní řetězec. Dýchání. Kulturní krajina. Ochrana přírody. Biotopy. Rezervace. Národní parky.

Význam rostlin v interiéru

V interiéru jsou zelené rostliny jednak významným estetickým prvkem, zároveň se podílejí na vytváření mikroklimatu. Oživují doslova a do písmene strohé místnosti, pokud nejsou umělé. Umělé rostliny mají význam jen jako laciná dekorace. Z hlediska výchovy k péči o rostliny je jejich přítomnost ve třídě zcela nevhodná. Navozují dojem, že člověk si může ušetřit práci a rostliny dokáže nahradit, vyrobit.

Pokožové rostliny

Pokud pracujeme s pokojovými rostlinami a máme je ve třídě, měli bychom vědět, že většina těchto cizokrajných druhů je více nebo méně jedovatá, žáci by měli tyto skutečnosti znát, aby se dokázali vyvarovat zdravotním problémům.

Léčivé rostliny

Jsou zvláštní druhy rostlin, mnoho z nich běžně najdeme ve volné přírodě nebo v bylinkových záhonech historických klášterních zahrad, odkud se přenesly do zahrádek našich babiček. Mají význam jako zelené koření i jako léčivé prostředky (čaje, obklady).

Různé přístupy k rostlinám a jejich využití

Různý charakter rostlin s sebou přináší různé přístupy a obory lidské činnosti: ochrana přírody, zahradnictví, zelinářství, ovocnářství, polnohospodářství, obilnářství, sadařství, lesnictví, vinařství a další. Souvisí s pojmy: *Chráněné rostliny. Jedovaté rostliny. Hospodářské rostliny.*

Geneticky upravované rostliny

Dnes je stále aktuálnější pěstování geneticky upravovaných rostlin. Tato ještě donedávna etická výzkumnická otázka se stává u některých druhů (kukuřice, slunečnice, sója) běžnou pěstitelskou praxí. Informace o použití těchto surovin uvádějí výrobci na etiketách potravin.

Garanti péče o zelené plochy

Velké územní celky se statutem chráněných území patří do péče státní organizace: Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a jejím pracovištím. O městskou zeleň pečují odbory životního prostředí městských úřadů. O státní lesy pečuje organizace Lesy České republiky. Státní správu řídí Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství. O parky jako součásti kulturních památek pečují organizace Ministerstva kultury a vlastníci.

Péče o rostliny jako model získávání návyku péče

Péče o rostliny má několik výhod: pokud péči zanedbáme, na rostlině se nedostatky brzy projeví chřadnutím. Rostlina nám dokáže čitelně sdělit, co jí chybí. Můžeme se pokusit chybu napravit. Pokud uhynie, je nahraditelná. Je to dobrý model pro učení návyku pečovat o druhé.

2.2.3 Doporučený postup

- ◆ V úvodu k tématu nabídneme žákům různé druhy semen s vysokou klíčivostí, potřebné pomůcky a každý žák si zasadí pokusně vybrané semínko. O označený květináč se bude starat, až rostlina vyklíčí. Porovnáme, jak se komu podařilo rostlinku vypěstovat. Se staršími žáky navštívíme zahradnictví nebo botanickou zahradu.
- ◆ Máme-li k dispozici školní zahradu, využijeme ji k pěstování rostlin na záhonu.
- ◆ Na základě pokusu i jiných vlastních zkušeností shrneme ve skupinách, co rostliny potřebují ke svému růstu.
- ◆ Porovnááme potřeby rostlin a základní potřeby člověka k životu, v čem se shodují? Zapišeme na tabuli.
- ◆ Žáci ve skupinách připraví postery na konferenci: “Proč se na Zemi neobejdeme bez rostlin?”
- ◆ Žáci ve skupinách prozkoumají v terénu danou lokalitu, popíší stav zeleně, zmapují rostlinné druhy a zjistí, kdo a jak o zeleň pečuje.
- ◆ Žáci mohou na závěr iniciovat návrhy na vlastní podíl na zlepšení stavu zeleně, nebo se mohou zapojit do projektu k ozelenění okolí školy, sezónní sklizně plodin na farmě nebo školní zahradě apod.
- ◆ Mladším žákům svěříme do péče pokojové rostliny ve třídě. Rostliny pozorujeme, jak se jim daří.
- ◆ Na školní zahradě nebo v truhlíku si můžeme pěstovat léčivé byliny a zelené koření.

2.2.4 Evaluace

- ◆ Žáci popíší vlastními slovy, jaký měli pocit, když se jim podařil pokus s klíčením semen. Shrnou, co vše museli pro zdar pokusu udělat.
- ◆ Žáci vypracují písemně úvahu nad prací zahradníka.

2.2.5 Seznam aktivit

Číslo a název aktivity	Stručná charakteristika aktivity	Období
B1 Klíčení semen	Žáci si vyzkoušejí vyklíčit rostlinu ze semene.	1.,2.
Zdroj: autor neznámý		
B2 Postery na konferenci	Žáci připraví v malých skupinách informační panely na konferenci: “Proč se na Zemi neobejdeme bez rostlin?”	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		
B3 Průzkum zeleně	Žáci ve skupinách prozkoumají danou lokalitu, zmapují zeleň.	2.,3.
Zdroj: autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.		
B4 Bylinkové záhony	Žáci si vyberou a vypěstují ze semen a sazenic některé druhy léčivek.	1.,2.
Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. <i>S dětmi v přírodě</i> . Praha : Portál, 2007. s. 47. ISBN 978-8 – 7367– 201-0		
B5 Pěstujeme pokojové rostliny	Žáci si přinesou do třídy z domova některé pokojové rostliny a pečují o ně.	1., 2., 3.
Zdroj: autor neznámý		

2.3 TÉMA C – MÁME RÁDI ZVÍŘATA...

2.3.1 Cíle

- Žák představí své domácí zvíře.
- Žák vysvětlí, jak o své zvíře pečuje.
- Žák vytvoří leták pro zájemce o chov domácího zvířete.
- Žák si uvědomí svůj vztah ke zvířatům.
- Žák bude mít příležitost vyjádřit respekt k živým tvorům.
- Žák bude mít příležitost zjistit, co znamená pečovat o (domácí) zvíře.

2.3.2 Praktická teorie

Vztah člověka ke zvířatům

V této oblasti můžeme zaznamenat historický vývoj. I vztah člověka ke zvířatům se proměňuje ve svých cílech i podobách. Od nazírání na užitečnost zvířete a na přístup k predátorům jako „škůdcům“ dnes uznáváme přirozené vazby ve fungování ekosystémů. Je potřeba si klást otázky: Jak vnímáme ostatní živé tvory?

Domácí zvířata

Od dob starověkých civilizací život člověka provázejí domestikovaná zvířata. Proč dnes chováme domácí zvířata? Nacházíme souvislosti s některými lidskými potřebami. Zvíře v soužití s člověkem může plnit nejrůznější funkce: Zvíře jako společník. Zvíře jako náhradní objekt péče. S tím souvisí i významná otázka etická – jak se chováme ke zvířeti, lze s ním zacházet jako s člověkem, poskytovat mu životní standard jako člověku (psí salony, hotely, kadeřníci, oděvy, psí pekárna, apod.). Jak vnímáme spojení „domácí mazlíčci“? Jsme svědky situací, kdy je některými jedinci zvíře stavěno do role člověka (náhradního partnera), na druhé straně mnoho oborů lidské společnosti zachází se zvířaty jako s věcmi (z hlediska zákona). Teprve v poslední době se hlediska ekologie a morálních aspektů chovu domácích zvířat uplatnila i v legislativní oblasti (různé nástroje na podobu chovů, požadavek přátelského prostředí pro zvířata chovaná v zajetí a pro hospodářské a laboratorní pokusné účely apod.) Pozorujeme nové trendy v turistice – agroturistika, ekofarmy.

Zvíře jako pomocník a zvířecí partner člověka

Od využití velkých hospodářských zvířat pro práci (např. dopravu) a jiných zvířat pro zábavu (cirkus, cvičená zvířata) jsme dnes na cestě jinak zaměřených specializací. Poznatky, že kontakt se zvířetem má

terapeutické účinky využíváme v různých oblastech (Canisterapie, Hippoterapie, a další). Významnou funkci mají cvičení vodící slepečtí psi. Jízda na koni je také oblíbeným způsobem trávení volného času.

Zvířata ve volné přírodě

Planetu Zemi obývá nesčetné množství živočišných druhů. Pod pojmem zvířata si obvykle představujeme savce, ale musíme si uvědomit, že živočišná říše obsahuje rozmanitější druhy. V každém ekosystému se přírodovědci snaží popsat a studovat vyskytující se druhy. Některé vlivem činnosti člověka vymírají dřív, než je vůbec stihne člověk poznat. S problémy činnosti člověka souvisí ochrana přírody a životního prostředí, a tím i ochrana zvířat. Samostatnou problematikou je lov, pytláctví a pašování zvířat z volné přírody.

Obchod se zvířaty

Touha po vlastnictví exotického nebo obvyčejného domácího zvířete vytváří i nabídku pro prodej živých tvorů. S tím souvisejí i podmínky pro život zvířat v obchodech, etická stránka zacházení a chovu zvířat určených k prodeji.

Různé formy ochrany přírody a instituce

ZOO zahrady, rezervace, chráněné druhy, záchranné stanice pro poraněné živočichy. Státní zemědělská inspekce. Agentura ochrany přírody. Český svaz ochránců přírody.

2.3.3 Doporučený postup

- Vyzveme žáky, aby s sebou na školní zahradní slavnost přivedli své domácí zvířecí kamarády. Nebo aby přinesli do třídy na ukázkou svá některá drobná terarijní zvířata nebo jejich fotografie, případně využijeme návštěvy chovatelské farmy nebo canisterapie (pes s odborným výcvikem a lektorem ve třídě) apod.
- Každý žák zpracuje své poznatky o tom, co jeho zvíře potřebuje ke spokojenému životu a popíše, jak on sám o zvíře pečuje. Kdo nemá vlastní domácí zvíře, vybere si podle svého přání a vyhledá informace v příručkách pro chovatele.
- Žáci ve skupinách podle druhů zvířat vytvoří letáky s informacemi a radami, jak chovat domácí zvíře. Letáky vystaví ve třídě nebo ve škole pro další zájemce.
- Navštívíme společně ZOO nebo chovatelskou farmu. Žáci využijí možnost pozorovat chování zvířat, budou mít příležitost seznámit se se zkušenostmi chovatelů a ošetřovatelů zvířat.

- Žáci z uvedené exkurze připraví reportáž o životě chovaných zvířat a o práci chovatelů. Mohou využít možnosti sponzorovat některé zvíře v ZOO. Reportáž zveřejní v rámci školy spolužákům z jiných tříd.
- Společně budeme pozorovat chování zvířat ve volné přírodě.
- Brainstorming na tabuli: Zamyslíme se nad tím, jak člověk ovlivňuje život druhů ve volné přírodě.
- Navštívíme záchrannou stanici nebo útulek pro handicapovaná zvířata. Žáci budou mít příležitost seznámit se se zkušenostmi chovatelů a ošetřovatelů zvířat.
- Žáci vytvoří reportáž (natočí nebo jinak zdokumentují) život zvířat ve stanici a jak stanice funguje, o práci ošetřovatelů.
- Podle možností můžeme zlepšit prostředí pro ptáky ve svém okolí.

2.3.4 Evaluace

- Žák vypracuje leták o chovu domácího zvířete.
- Žák vytvoří reportáž o životě zvířat a o práci chovatelů v ZOO, na farmě nebo záchranné stanici.
- Žák vypracuje písemně úvahu o vlivu člověka na živočišné druhy ve volné přírodě.

2.3.5 Seznam aktivit

Číslo a název aktivity	Stručná charakteristika aktivity	Období
C1 Zahradní slavnost	Žáci představí své domácí zvířátko. Vysvětlí, jak se o něj starají.	1.,2.,3.
Zdroj: autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.		
C2 Leták: Jak chovat domácí zvíře	Žáci připraví k určitým druhům domácích zvířat leták se základními informacemi a radami pro chov.	2.,3.
Zdroj: autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.		
C3 Reportáž ze života zvířat	Žáci vytvoří reportáž o životě zvířat a práci chovatelů na základě exkurze.	2.,3.

Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		
C4 Život pod listím	Žáci prozkoumají danou lokalitu.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. <i>S dětmi v přírodě</i> . Praha : Portál, 2007. s. 78. ISBN 978-8 – 7367– 201-0		
C5 Pozorování mraveniště	Žáci pozorují život v bezprostředním okolí mraveniště.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. <i>S dětmi v přírodě</i> . Praha : Portál, 2007. s. 107. ISBN 978-8 – 7367– 201-0		
C6 Pozorování ptáků na krmítku	Žáci pozorují chování ptáků na krmítku.	1.,2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. <i>S dětmi v přírodě</i> . Praha : Portál, 2007. s.143. ISBN 978-8 – 7367– 201-0		
C7 Pozorovací deník	Žáci si vytvoří pozorovací deník a do něj zapisují svá pozorování.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. <i>S dětmi v přírodě</i> . Praha : Portál, 2007. s. 144. ISBN 978-8 – 7367– 201-0		
C8 Tuková směs pro ptáky	Žáci vyrobí tukovou směs pro příkrmování ptáků v zimě.	1.,2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. <i>S dětmi v přírodě</i> . Praha : Portál, 2007. s. 144. ISBN 978 – 8 – 7367– 201 – 0.		
C9 Vánoční stromek pro zvířata	Žáci ozdobí potravinami vánoční stromek pro zvířata.	1.,2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ, Ivana. <i>S dětmi v přírodě</i> . Praha : Portál, 2007. s. 153. ISBN 978-8 – 7367– 201-0		

2.4 TÉMA D – MŮŽU ROZDÁVAT LIDEM RADOST.

2.4.1 Cíle

- Žák vysvětlí, co si představuje pod pojmem „pečovat o někoho“.
- Žák popíše, jak pomáhá členům své rodiny.
- Žák vysvětlí, jak pečuje o sebe.
- Žák uvede, jak o něj pečují druzí lidé a jak tuto péči vnímá.
- Žák prožije radost z dárku.
- Žák bude mít příležitost udělat někomu radost.
- Žák objasní význam péče o druhé lidi pro mezilidské vztahy.

2.4.2 Praktická teorie

Jak se naučíme pečovat

Projevy péče rodičů o dítě od nejútlejšího věku se stávají vzorovým chováním pro dítě už v dětství a velmi často toto chování napodobuje i v dospělosti. Schopnost o něco, o někoho a o sebe pečovat můžeme v rámci osobnostní a sociální výchovy rozvíjet.

Co znamená pečovat?

Pečovat znamená opakovaně se starat. Je to činnost spíše dlouhodobá. Pečovat evokuje pomoc v situaci potřeby druhého člověka (nemoc, dítě, jiný druh nesamostatnosti – handicap apod.). Záleží na objektu naší péče a na našem rozhodnutí, na našich možnostech. Pečovat o někoho je osobní volba (mezi přáteli a dospělými lidmi), ale taky zákonná povinnost (v rodině, v sociálních zařízeních apod.).

Zákonné aspekty povinné péče

Svěřená osoba. Povinnost ze zákona mají rodiče o děti, ale také dospělé děti o své rodiče. Zodpovědnost za odpovídající péči má každý, komu jsou v rámci jeho profese svěřeny nezletilé děti a jiné osoby (pacienti, klienti soc. zařízení atd.).

Druhy a typy péče

Přímá péče – osobní konkrétní aktivity, vyžaduje ochotu, angažovanost, ve speciálních případech odborné znalosti a dovednosti. Nepřímá péče (zprostředkovaná) – úřední dohled, sponzoring. Nadace. Péče podle institucí: zdravotní, sociální, rodinná, památková apod. Výchovné a psychologické poradenství.

Vhodnost a přiměřenost péče

Otázky: Jakým způsobem mám pečovat? Co mám pro druhého člověka udělat? Jak pečovat o dítě, aby neztratilo touhu po vlastní samostatnosti? Kde je pomoc rodiče dítěti nutná a v čem je naopak nežádoucí?

Radost jako výsledek péče o mezilidské vztahy

S pocitem radosti spojujeme nejružnější prožitky. Děti často projevují radost ze společné hry s rodiči, z kladného ocenění (pochvala) a z dárků. Oboustranné radostné prožívání péče je dobrým základem pro budoucí schopnost a dovednost dítěte naučit se pečovat o sebe i druhé lidi. Se zájmem druhých lidí a s mezilidskými vztahy si spojujeme: *přijímat, obdarovávat, prožívat*. Řešíme otázku: Mít nebo být?

2.4.3 Doporučený postup

- ◆ Vyzveme žáky, aby uvedli příklady, jak pomáhají členům své rodiny nebo svým kamarádům. Žáci mohou zahrát scénky a ostatní se pokusí uhodnout, o jakou péči se jedná).
- ◆ Brainstorming: Co se skrývá pod pojmem: „pečovat o někoho“?
- ◆ Žáci písemně vypracují každý sám, jak pečují o sebe (zdraví, vzhled, jak tráví volný čas, osobní rozvoj, a další).
- ◆ Žáci ve skupinách zahrají scénku se zadaným tématem (Když jsem doma nemocný. Připravuji se na zkoušení z obtížného předmětu. Hlídá mě starší sourozenec nebo babička. Apod.).
- ◆ Žáci v reflexi vyjádří, jak vnímají péči v různých situacích od různých lidí. Co jim je příjemné a co jim vadí. Jaká péče jim připadá přiměřená a jaká ne?
- ◆ Vyzveme žáky, aby si vzpomněli, jaký dárek jim v životě, nebo nedávno udělal velkou radost? Můžeme si zkusit rozdat dárky hned, bez speciální příležitosti. Nemusíme je kupovat. Zkusíme několika spolužákům udělat radost netradičním darem. Dárek vyjádříme pantomimou.
- ◆ Domluvíme se na oslavě námi vyhlášeného svátku v naší třídě (např. Svátek modrého z nebe. Veselý pátek. Oslava nejmilejšího předmětu. Poslední písnička.), anebo využijeme tradiční příležitosti jako vánoční svátky, narozeniny žáků aj.). Žáci si připraví promyšlené dárky pro své kamarády a jeden dárek každý přinese beze jména. Ten si každý vylosuje.

- Společně si povídáme o tom, zda jsou všechny dárky věci? Kdy jsme zažili radost, aniž bychom dostali věcný dárek? Co by každého nejvíce v budoucnu potěšilo?
- Žáci nakreslí každý svou mapu nejbližších lidí a znázorní současnou vzájemnou péči mezi sebou a svými blízkými. Může se pokusit projektovat, jak se tato péče změní v budoucnu (např. v dospělosti).

2.4.4 Evaluace

- Žák uvede příklady, jak pečuje o členy své rodiny nebo kamarády.
- Žák připraví dárky pro své spolužáky.
- Žák nakreslí mapu nejbližších lidí a vzájemné péče.

2.4.5 Seznam aktivit

Číslo a název aktivity	Stručná charakteristika aktivity	Období
D1 Scénky Jak pomáhám v rodině a kamarádům	Žáci sehraji scénky podle vlastního scénáře na téma: Jak pomáhám členům své rodiny a kamarádům. Ostatní hádají.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		
D2 Brainstorming Co znamená „pečovat o někoho“	Žáci vyjadřují, co si konkrétně představují pod pojmem „pečovat o někoho“.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		
D3 Jak o sebe pečuji	Žáci písemně zpracují, jak o sebe pečují každý den z různých hledisek.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		
D4 Jak o mě pečují	Žáci zahrají scénku s daným tématem.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		

D5 Dárek pantomimou	Žáci si promyslí a pantomimou vyjádří dárky svým spolužákům.	2.,3.
Zdroj: VALENTA Josef		
D6 Oslava modrého z nebe	Žáci připraví dárky pro své kamarády a jeden anonymní dárek k vylosování.	1.,2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		
D7 Mapa nejbližších lidí	Žáci nakreslí mapu a v ní vyznačí vzájemnou péči mezi sebou a blízkými osobami.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		

2.5 TÉMA E – PEČUJEME PROMYŠLENĚ O SVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, O DRUHÉ LIDI

2.5.1 Cíle

- Žák vyjádří a porovná, jak je pro něj lehké nebo obtížné pečovat o věci, rostliny, zvířata a lidi.
- Žák bude mít příležitost prožít a uvědomit si hodnotu toho, když o něj někdo pečuje.
- Žák bude mít příležitost pečovat o svého spolužáka.
- Žák navrhne, jak zlepšit životní prostředí ve škole.
- Žák se zamyslí, k čemu je v životě dobré umět pečovat o sebe, o své věci, životní prostředí i druhé lidi.

2.5.2 Praktická teorie

Toto téma v sobě zahrnuje zkušenosti předcházejících témat A – D.

Péče o životní prostředí

V současnosti je péče o životní prostředí již nutným a zakořeněným přístupem v lidské činnosti. Tématem životního prostředí a vztahu člověka k němu se zabývá environmentální výchova a také globální výchova.

Globální výchova

Do východisek globální výchovy patří i mezilidské vztahy i vztah jedince ke světu, zodpovědnost za zdraví planety Země. Cílem výchovy je aktivní a ohleduplný jedinec, který promýšlí svůj život v širších souvislostech (globální svět) a koriguje své chování a jednání s ohledem na mezilidské vztahy a stav životního prostředí. Takový člověk ví, že se neobejde bez pozitivního přístupu k a bez dovedností spolupráce.

Péče o druhé lidi

Je projevem společenskosti člověka a jeho morální vyspělosti, odráží také jeho hodnotový systém a projevují se v ní jeho osobní postoje.

2.5.3 Doporučený postup

- Vyzveme žáky, aby - každý sám za sebe - vysvětlili a porovnali obtížnost péče o věci, rostliny, zvířata a lidi z hlediska svých zkušeností. Vytvoříme skupiny žáků, kteří se shodovali. Skupiny budou mít za úkol objevit ty nejpodstatnější charakteristiky a faktory jednotlivých cílů a způsobů péče. Zapiší je na flipchart.
- Zahrajeme si se žáky celotýdenní třídní hru, jejímž smyslem je pečovat o druhé lidi. Pro mladší žáky zvolíme Ovečky a pastýře, starším žákům nabídneme hru Osobní strážce. Reflexe probíhá po každém dni, kdy hru hrajeme.
- Brainstorming: Žáci mohou navrhnout, jak zlepšit životní prostředí ve škole. Navážeme otázkou: Co pro zlepšení můžeme udělat my sami? A další aktivitou:
- Žáci podle své volby vytvoří pracovní týmy, které si prakticky vyzkoušejí péči o věci, rostliny, zvířata a druhé lidi. Zaměří se na cíle, které označili v předcházející aktivitě za důležité. (Vznikne např.: Tým pro příjemné klima ve třídě, Tým pro mapování stavu školní nebo městské zeleně, Tým pro vztahy se zvířaty, Tým pro péči o nemocné spolužáky, Tým specialistů pro doškolování v předmětech atd.). Tyto týmy budou pracovat dlouhodobě, aspoň tři měsíce. Průběžně budou reflektovat výsledky své činnosti. Nakonec jednotlivé týmy vypracují písemně závěrečnou zprávu, kterou mohou uveřejnit ve školním nebo místním časopise.

2.5.4 Evaluace

- Žák zhodnotí a porovná své zkušenosti s praktickou péčí o věci, rostliny, zvířata a lidi.
- Reflexe pocitů z celotýdenní hry pro třídu.
- Závěrečná zpráva týmu specialistů na téma konkrétní péče.

2.5.5 Seznam aktivit

Číslo a název aktivity	Stručná charakteristika aktivity	Období
E1 Která péče je lehká a která obtížná?	Žáci porovnávají obtížnost péče z hlediska cílů a příležitostí.	2.,3.

Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		
E2 Faktory péče	Žáci hledají podstatné faktory, které ovlivňují možnost a kvalitu péče.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		
E3 Ovečky a pastýři	Žáci hrají opakovaně hru, v níž se sami tajně starají o svou ovečku a zároveň se jiný stará o ně.	1.,2.
Zdroj: autor neznámý		
E4 Osobní strážce	Žák se stává osobním strážcem svého spolužáka.	2.,3.
Zdroj: ČAPEK, Martin, DUŠEK, Petr, Projekt Odyssea.		
E5 Brainstorming: Jak zlepšit životní prostředí ve škole?	Žáci navrhnou, jak zlepšit životní prostředí ve škole. Zápis na tabuli.	2.,3.
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		
E6 Pečovatelské týmy	Žáci vytvoří pečovatelské pracovní týmy. Dlouhodobá aktivita.	2.,3
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		
E7 Závěrečná zpráva pečovatelského týmu	Žáci vypracují závěrečnou zprávu o svém pečovatelském působení. Zhodnotí výsledky své činnosti.	2.,3
Zdroj: ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.		

3. POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA

- ČINČERA, J. - CAHA, M. *Výchova a budoucnost*. Brno : Paido, 2005. ISBN 80-7315-099-9
- FOUNTAIN, S. *Místo na slunci. Globální výchova pro děti 5 – 10 let*. Praha : TEREZA a Arcadia, 1994.
- FROMM, E. *Mít nebo být?* Praha : Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0181-3.
- HEDERER, J. *Životní prostředí a výchova*. Praha : Portál, 1994.
- KELLER, J. *Nedomyšlená společnost*. Brno: Doplněk, 1995. ISBN 80-85765-41-1.
- KOHÁK, E. *Zelená svatozář. Kapitoly z ekologické etiky*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-86-9.
- LIBROVÁ, H. *Pestří a zelení. Kapitoly o dobrovolné skromnosti*. Brno : Veronica, 1994. ISBN 80-85368-18-8.
- LORENZ, K. *Zachraňme naději*. Praha : Panorama, 1992
- MÁCHAL, A. *Špetka dobromysli. Kapitoly z praktické ekologické výchovy*. Brno : Ekocentrum, 1996. ISBN 80-901668-6-5.
- MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.
- MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha : Portál, 1996. ISBN 80-7178-085-5.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1993. ISBN 80-901424-7-8.
- MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-08-7.
- PIKE, G. – SELBY, D. *Globální výchova*. Praha : Grada, 1994.
- PIKE, G. – SELBY, D. *Cvičení a hry pro globální výchovu I,II*. Praha : Portál, 2000.
- SEITZ, P. *Bylinky na zahrádce a v kuchyni*. Praha : Granit, 1994. ISBN 80-85805-13-8
- ŠIRCOVÁ, I. *S dětmi v přírodě*. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-201-0.
- STREJČKOVÁ, E. *Děti pro pěťhory*. Praha : Zájmové sdružení Toulcův dvůr, 1998
- ŠTĚRBA, O. *Máme rádi zvířata?* Olomouc, 1994
- VESELOVSKÝ, Z. *Chováme se jako zvířata?* Praha : Panorama 1992. ISBN 80-7038-240-6

4. PODROBNÝ POPIS VYBRANÝCH AKTIVIT

A1 Setkání hraček

Čas

45 min

Cíle

Žák si uvědomí, jak nakládá se svými věcmi.

Věk

1. období

Pomůcky

Hračky

Postup

Žáci si přinesou do školy svoji nejoblíbenější hračku. Hned na začátku vyučování se jednotlivé hračky sobě i dětem představí. Každý majitel hračky bude mluvit za hračku, jako by byla loutka. Např.: Evička mluví a přitom hýbe medvídkem: „Ahoj! Jsem medvídek Méd’a. Bydlím u Evičky v pokoji. Dostala mě loni k narozeninám. Občas mi vyluxuje kožíšek. Nosí mě všude s sebou.“. Všechny děti budou mít možnost seznámit se se svými hračkami a zjistit, jak se o ně starají.

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.

A2 Můj pokoj

Čas

90 min

Cíle

Žák si uvědomí, jak nakládá se svými věcmi.

Žák vysvětlí, jak udržuje své věci v pořádku.

Žák popíše, kde mají jeho věci doma své místo.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

Čtvrtka formátu A3 pro každého žáka, tužky, barvy, pastelky, pravítko

Postup

Žáci nakreslí svůj pokoj. Vyrobí popisky do obrázku, kde jsou uloženy jeho věci (šaty ve skříni, CD v pořadači, hračky v krabici atd.). Obrázky vystavíme ve třídě a porovnáme. Všimáme si originálních nápadů na ukládání věcí v dětském pokoji.

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.

A4 Rozbitá hračka

Čas

45 min

Cíle

Žák odpoví na otázku, co udělá s věcí, která se rozbije?

Věk

1.,2.období

Pomůcky

Rozbité hračky

Postup

Žáci si přinesou z domova rozbité hračky. Sami nebo ve dvojicích zahrají scénku, jak se stalo, že se hračka rozbila. Přitom použijí rozbitou hračku jako rekvizitu.

V závěru scénky se volně rozhodují, jak naloží s rozbitou hračkou. Po několika scénkách v reflexi shrneme, jak to s hračkami dopadlo. Co s nimi bude?

Vyhodíme je, nebo je opravíme? Dají se ještě použít? Mrzí nás, že se hračka rozbila? Co uděláme, aby se to příště nestalo?

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.

A5 Poškozená věc

Čas

45 min

Cíle

Žák odpoví na otázku, co udělá s věcí, která se rozbije?

Věk

2.,3.

Pomůcky

Poškozené věci

Postup

Žáci hrají scénku podle daného scénáře s otevřeným koncem. Použijí poškozenou věc jako rekvizitu. Témata: Rozlepená podrážka na botě. Utržený knoflík u košile. Zlomená tuha tužky. Ušpiněný oděv. Roztržená igelitka. Apod. Žáci zrekonstruují, jak se asi věc stala, zahrají dramatickou situaci a na závěr se volně rozhodují, jak naloží s poškozenou věcí.

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.

A6 Poradenská centra

Čas

90 min

Cíle

Žák navrhne, jak zlepšit péči o věci.

Žák vysvětlí, jak udržuje své věci v pořádku.

Žák shromáždí rady, jak udržet co nejdéle funkčnost konkrétního výrobku

Věk

1., 2., 3.období

Pomůcky

Příručky s radami, případně PC s internetem, velké barevné papíry a flipchartový papír, fixy, pravítko, psací potřeby

Postup

Žáci vytvoří pracovní skupiny pro dané výrobky (např.: Centrum pro plyšáky, čistírna skvrn na oděvu, údržba PC, údržba sportovní obuvi a vybavení atd.)
Témata si mohou navrhnout sami. Žáci ve skupinách vypracují rady pro uživatele výrobků. Vytvoří informační letáky, které nakonec vystaví ve třídě nebo ve škole.

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssey.

A8 Návodý Jak zacházet s věcmi

Čas

90 min

Cíle

Žák navrhne, jak zlepšit péči o věci ve třídě.

Věk

1., 2., 3. období

Pomůcky

Papíry, čtvrtky, psací a kreslicí potřeby, pravítko, provázek

Postup

Po inventuře stavu věcí ve třídě žáci navrhnou, jak odstranit závady a jak předcházet zbytečnému zhoršování stavu společných věcí ve třídě. Ve skupinách připraví návrhy, jak zacházet s věcmi, aby se nepoškodily a byly co nejdéle funkční, v dobrém stavu. Na speciální předměty mohou vyrobit visačky o používání a přidělit jim konkrétního správce, který bude stav věci průběžně kontrolovat a pečovat o ni.

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.

B1 Klíčení semen

Čas

30 min zadání a vícedenní

Cíle

Žák si vyzkouší vypěstovat rostlinu ze semínka.

Žák vysvětlí, co rostliny potřebují k životu

Věk

1.,2. období

Pomůcky

Semena s neprošlou dobou klíčivosti (fazole, hrách, řeřicha, pažitka, apod.), velké kelímky od jogurtu, podtácek, zahradnická zemina, nádoba na zalévání, štítek se jménem žáka a druhem rostliny

Postup

Žáci si vyberou některé z druhů semen a zasadí si vybrané semínko do vlastnoručně připraveného kelímku se zeminou. Kelímek musí mít ve dně otvor pro odtok přebytečné vody, postavíme ho na táč. Žáci se budou snažit vypěstovat rostlinku ze semene. Na štítek si zaznamenají datum zahájení pokusu a uvedou den, kdy semínko vyklíčilo. Po vyklíčení semen shrneme, co všechno jsme museli udělat, aby se nám pokus podařil? Co potřebují rostliny ke svému růstu?

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.

B2 Postery na konferenci

Čas

Vícedenní

Cíle

Žák porovná potřeby rostlin a své vlastní základní potřeby k životu.

Žák si uvědomí, proč se na Zemi člověk neobejde bez rostlin.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

Balící nebo flipchartové papíry, fotografie různých ekosystémů z časopisů, obrázky, psací a kreslicí potřeby, výstavní panely nebo provázky a kolíčky apod., knihy, encyklopedie, časopisy, PC s internetem

Postup

Žáci připraví v malých skupinách informační panely na konferenci: “Proč se na Zemi neobejdeme bez rostlin?”. Pracovní týmy volíme nejlépe čtyřčlenné. Jednotlivým týmům zadáme odlišná témata, aby se vytvořila mozaika z různých pohledů. Týmy do svého infopanelu zařadí i současné problémy a rizika plynoucí z činnosti člověka v různých oblastech planety. Vytvořené panely vystavíme ve vstupní hale školy. V den otevření výstavy uspořádáme krátkou konferenci o výsledcích pracovních týmů. Budeme hovořit o tom, co se na panely nevešlo, co nás při práci překvapilo i o tom, jak se nám pracovalo.

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.

B3 Průzkum zeleně

Čas

Vícedenní

Cíle

Žák prozkoumá zelenou plochu a zjistí, kdo a jak o ni pečuje.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

Vhodný terén v nejbližším okolí školy, poznámkové bloky, psací potřeby, flipchartový papír, fixy, pravítko

Postup

Žáci vytvoří pracovní skupiny, které budou mapovat danou lokalitu. Zaznamenají plochu zeleně, mohou určit rostlinné druhy. Každý tým bude zkoumat odlišnou lokalitu. Zjistí, kdo má na starosti péči o zeleň. Mohou si připravit otázky pro garanta péče (lesník, odbor životního prostředí, Agentura ochrany přírody, soukromý vlastník, firma, zahradník...) a požádat ho o rozhovor.

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.

B4 Bylinkové záhony

Čas

Vícedenní

Cíle

Žák bude pečovat o rostliny

Žák si vyzkouší práci zahradníka.

Věk

1., 2., 3. období

Pomůcky

Místo pro záhon nebo venkovní truhlík na pěstování rostlin, zemina, nářadí, semena a sazenice, konev na zalévání, cedulky na označení zasetých druhů

Postup

Žáci v dubnu přinesou různá semena a sazenice bylinek z domova, nebo je můžeme společně koupit na trhu. Do záhonu nebo truhlíku, který jsme si předem připravili, každý žák zaseje či zasadí svoji rostlinu. O záhon budou žáci pravidelně pečovat, růst rostlin budeme sledovat. Když rostliny povyrostou, můžeme je poznávat podle vůně lístků, které rozzemneme mezi prsty. V červnu některé bylinky můžeme nasbírat a usušit na léčivé čaje.

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.

C1 Zahradní slavnost

Čas

90 - 120 min

Cíle

Žák představí své domácí zvíře.

Žák si uvědomí svůj vztah ke zvířatům.

Žák vysvětlí, jak o své zvíře pečuje.

Věk

1.,2.,3. období

Pomůcky

Vhodný venkovní prostor s možností posezení, zvířata, misky na vodu pro zvířata, fotoaparát, občerstvení pro děti

Postup

Využijeme teplejšího období září, května nebo června a uspořádáme setkání žáků s rodiči a jejich zvířecími kamarády na zahradní slavnosti v blízkosti školy. Slavnost připraví děti samy: určíme přípravný výbor, pomocníky s nejrůznějšími rolmi. U mladších žáků využijeme pomoci rodičů. Vyzveme žáky, aby s sebou na školní zahradní slavnost přivedli své domácí zvířecí kamarády. Během programu každý představí své zvíře a vysvětlí, jak o něj pečuje a kdo mu pomáhá. Každého žáka se zvířátkem vyfotografujeme. Fotografie použijeme k dalšímu navazování na téma ve vyučování (např. vyrobíme popisky, nástěnku, napíšeme slohovou práci.).

Zdroj

Autor neznámý, upravila ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea.

C4 Život pod listím

Čas

45 min až 60 min

Cíle

Žák bude mít příležitost vyjádřit respekt živým tvorům.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

Zahradní lopatka, sklenice od džemu, papír, gumička, bílá čtvrtka, obyčejná tužka

Postup

Vyjdeme si na školní zahradu nebo na procházku do lesa. Pomocí jednoduchého testu odhalíme, jak vypadá život pod listím. Ze spodní vrstvy spadlého listí nabereme lopatkou trochu humusu a dáme do sklenice. Sklenici překryjeme papírem, do něhož jsme udělali dírkou kvůli přístupu vzduchu. Pak sklenici postavíme na světlo. Na jejích stěnách po chvíli uvidíme plno drobných živočichů. Můžeme si je zkusit namalovat tužkou na čtvrtku. Potom živočichy vrátíme zpět na svobodu. V reflexi si povídáme o tom, jak se chováme k drobným živočichům. Proč je vracíme na stejné místo? Jakou funkci mají tyto živočichové v přírodě? Z encyklopedie ve školní knihovně zjistíme, jaké živočichy jsme objevili.

Zdroj

ŠIRCOVÁ, Ivana . *S dětmi v přírodě*. Praha : Portál, 2007. s. 78. ISBN 978-8 – 7367– 201-0

C7 Pozorovací deník

Čas

Několik dní

Cíle

Žák bude mít příležitost vyjádřit respekt živým tvorům.

Žák si uvědomí svůj vztah ke zvířatům.

Žák si vytvoří pozorovací deník a do něj zapisuje svá pozorování.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

Sešit bez linek, psací a kreslicí potřeby, pravítko

Ptačí krmítko v dohledu od pozorovacího stanoviště

Postup

Můžeme využít zimního období a možnosti dobře pozorovat ptáky na krmítku, nebo v létě u napajedla. Do sešitu bez linek si každý den zaznamenáme datum a čas pozorování, druhy ptáků, které jsme pozorovali. Zápisy doplníme obrázky (nakreslíme nebo s mladšími žáky vystříhneme z časopisů apod.). Zaznamenáme zajímavosti v chování ptáků. Po ukončení třeba týdenního pozorování shrneme, kolik ptačích druhů kolem nás žije, co zajímavého jsme pozorovali. Jak se pozorovatel chová, aby ptáky nevyplašil? Deníky si vystavíme ve třídě.

Zdroj

ŠIRCOVÁ, Ivana. *S dětmi v přírodě*. Praha : Portál, 2007. s. 144. ISBN 978-8-7367-201-0

C8 Tuková směs pro ptáky

Čas

90 min

Cíle

Žák vyrobí tukovou směs pro příkrmování ptáků v zimě.

Žák vysvětlí, jak o pečujeme o zvíře.

Věk

1.,2.,3. období

Pomůcky

Květináč nebo půl kokosového ořechu, drátek, provázek, nádoba na rozpouštění tuku, hrnec s horkou vodou, tuky, semena (vločky, ořechy, mák aj.)

Postup

Do otvoru ve dně malého květináče upevníme drátek nebo smyčku provázku, za které se nádobka po naplnění zavěsí. Pak vyrobíme tukovou směs. Do rozehřátého tuku, který jsme rozpustili v nádobě postavené do hrnce s horkou vodou, aby se tuk nepřepálil, vmícháme různá semena. Použijeme lůj nebo ztužený pokrmový tuk, nikdy zbytky tuků po vaření, krmnou směs nikdy nesolíme ani neochucujeme! Tuhnoucí směs nalijeme do květináčku a po ztuhnutí zavěšíme ven. Umístíme nejlépe do hustých korun stromů. Nezavěšujeme na přímo osluněné místo (tuk by se kazil), ani na volné prostranství (útok dravců).

V reflexi se ptáme, jaké krmivo pro ptáky jsme vybrali? Proč jsme nepoužili zbytky potravin od vaření? Proč jsme dbali na vhodné umístění tukového závěsu? Proč příkrmujeme v zimě ptáky?

Zdroj

ŠIRCOVÁ, Ivana. *S dětmi v přírodě*. Praha : Portál, 2007. s. 144. ISBN 978 – 8 – 7367– 201 – 0.

D1 Scénky Jak pomáhám v rodině a kamarádům

Čas

45 min

Cíle

Žák popíše, jak pomáhá členům své rodiny.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

Předměty denní potřeby

Postup

Žáci si připraví ve skupinách tajně několik návrhů scénky na téma: Jak (pravidelně) pomáhám v rodině a kamarádům. 1 nebo 2 scénky předvedou bez mluvení. Ostatní žáci mají za úkol uhodnout, o jakou situaci se jedná a co konkrétního žák dělá.

Zdroj

ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.

D4 Jak o mě pečují

Čas

45 min

Cíle

Žák uvede, jak o něj pečují druzí lidé a jak tuto péči vnímá.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

žádné

Postup

Žáci vytvoří divadelní minisoubory, které budou mít za úkol po krátké přípravě sehrát scénku na dané téma, např.: Když jsem doma nemocný. Připravuji se na zkoušení z obtížného předmětu. Hlídá mě starší sourozenec nebo babička. Apod.).

Žáci v reflexi vyjádří, jak vnímají péči v různých situacích od různých lidí. Co jim je příjemné a co jim vadí. Jaká péče jim připadá přiměřená a jaká ne?

Zdroj

ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.

D5 Dárek pantomimou

Čas

30 min

Cíle

Žák prožije radost z dárku.

Žák bude mít příležitost udělat někomu radost.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

žádné

Postup

Sedneme si do kruhu na zem nebo na židle.

Hru uvedeme otázkou, zda dostal někdo dárek někdy jen tak, bez zvláštní příležitosti, když to nečekal? Jaké to bylo? Co jsme dostali? Co si můžeme dát teď hned, aniž bychom potřebovali na dárek peníze?

Pak žáky vyzveme, aby si dárek předali tak, že ho jen naznačí pantomimou. Kdo bude mít dárek vymyšlený, stoupne si před spolužáka, dárek mu „předá“. Může to být naznačená věc, nebo příjemný dotyk. Obdarovaný poděkuje. Učitel postupně obdaruje také všechny žáky.

Zdroj

VALENTA, Josef

D6 Oslava modrého z nebe

Čas

90 min

Cíle

Žák prožije radost z dárku.

Žák bude mít příležitost udělat někomu radost.

Věk

1.,2.,3. období

Pomůcky

Doma připravené drobné originální dárky

Postup

S dostatečným předstihem se s dětmi dohodneme a vyhlásíme námi vymyšlený originální svátek, který bude slavit jen naše třída. Doma každý připraví jeden co nejoriginálnější dárek, který bude určen neznámému spolužákovi. Další adresné dárky mohou být součástí oslavy, ale také nemusí být. Důležité je, aby každý žák mohl vylosovat jiný, než svůj dárek. V den D vyzdobíme třídu.

Po úvodním programu oslavy přistoupíme k rozdávání dárků. Dbáme, abychom dárky rozbalovali postupně, každému dárku věnujeme pozornost a oceníme jej. Autoři dárků mohou zůstat anonymní, anebo se k dárku přihlásí, záleží na přání dětí. Na závěr se zeptáme: Jaký pocit jsme měli při rozbalování nečekaného dárku? Zažili jsme dnes překvapení? Co nás na vymýšlení dárku nejvíc bavilo?

Zdroj

ŠIRCOVÁ Ivana, Projekt Odyssea.

D7 Mapa nejbližších lidí

Čas

45 min

Cíle

Žák nakreslí mapu nejbližších lidí a zaznamená druhy vzájemné péče.

Žák objasní význam péče o druhé lidi pro mezilidské vztahy.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

Čtvrtka formátu A3 nebo flipchartový papír, kreslicí a psací potřeby, dlouhé pravítko

Postup

Každý žák si doprostřed čtvrtky velkého formátu zaznačí symbolicky nebo nakreslí sebe a kolem lidí ze svého nejbližšího okolí (např.: členy rodiny, kamarády). Mezi sebou a jednotlivými lidmi pravítkem udělá přímku tam, kde o něj někdo pečuje. Stručně napíše projev péče (např.: Maminka – čte mi před spaním.). Přímek může být k jedné osobě více, podle toho, v jaké míře o žáka daná osoba pečuje. Přímkou zaznačí žák i případ, že o někoho pečuje on sám. Směr péče vyznačíme šipkou.

V reflexi se ptáme: Co jsme dnes objevili? Jak se o nás starají blízcí lidé? Jak pečujeme o své blízké my sami?

Zdroj

ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea

E1 Která péče je lehká a která obtížná?

Čas

45min

Cíle

Žák vyjádří a porovná, jak je pro něj lehké nebo obtížné pečovat o věci, rostliny, zvířata a lidi.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

4 odlišená pracovní místa, hlasovací kamínky nebo fazole (10 pro každého žáka), flipchart, fixy

Postup

Připravíme 4 různé pracovní plochy, které označíme symboly pro objekty naší péče: tedy – věci, rostliny, zvířata, lidi. Každý žák dostane 10 hlasovacích kamínků. Podle svého uvážení je rozdělí na zmíněná místa podle toho, o kolik věcí, rostlin, zvířat nebo lidí pečuje. Vyzveme žáky, aby - každý sám za sebe - vysvětlili a porovnali obtížnost péče o věci, rostliny, zvířata a lidi z hlediska svých zkušeností

Zdroj

ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea

E2 Faktory péče

Čas

30 min

Cíle

Žák vyjádří a porovná, jak je pro něj lehké nebo obtížné pečovat o věci, rostliny, zvířata a lidi.
Žák zjišťuje podstatné faktory, které ovlivňují možnost a kvalitu péče.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

Postup

Vytvoříme skupiny žáků, kteří se shodovali v názorech na péči nebo podle preference objektů péče. Skupiny budou mít za úkol objevit ty nejpodstatnější charakteristiky a faktory jednotlivých cílů a způsobů péče. Zapiší je na flipchart. Seznámí se svými závěry ostatní.

Zdroj

ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea

E3 Ovečky a pastýři

Čas

V průběhu celého dne ve škole aspoň 5 dní, každý den zadání a vyhodnocení 30min

Cíle

Žák bude mít příležitost prožít a uvědomit si hodnotu toho, když o něj někdo pečuje.

Žák bude mít příležitost pečovat o svého spolužáka.

Věk

1.,2. období

Pomůcky

Lístečky se jmény všech spolužáků a učitele, losovací klobouk

Postup

Začneme vyprávěním. Jednoho dne se pasáčkovi ztratila ovečka ze stáda. Co vše musel pasáček udělat, aby ovečku našel? Slíbil si, že pokud ovečku najde, že se bude o své ovečky ještě lépe starat. Od té doby byl nejlepším pasáčkem svých oveček. Dával na ně pozor, přemýšlel, jak jim může pomoci. Vysvětlíme žákům princip hry: každý z nás bude takovým pastýřem a zároveň ovečkou, o kterou se bude někdo starat. Sedneme si do kruhu a každý včetně učitele si vylosuje jeden lísteček se jménem své ovečky. Lísteček nevrací zpět. Jméno si potichu přečte, zapamatuje a nikomu ho nesdělí. Po vylosování všech lístků se opět všechny vrátí do klobouku a použijí příští den. Úkolem pasáčka je postarat se celý den o svou ovečku nenápadně, ale účinně. Každý žák i učitel tak mají svého pastýře.

Na konci vyučování si v kruhu zkusíme uhodnout, kdo byl naším pastýřem. Čeho jsme si nejvíce všimli? Překvapil nás někdo? Co jsem jako pastýř udělal pro svou ovečku? Jak jsme všímaví ke druhým lidem?

Po několika dnech zjistíme, že se děti budou starat samy i o „nevylosované“ ovečky a péče hrou jim bude přinášet radost.

Zdroj

Autor neznámý

E4 Osobní strážce

Čas

V průběhu celého dne ve škole aspoň 5 dní, každý den zadání a vyhodnocení 30min

Cíle

Žák bude mít příležitost prožít a uvědomit si hodnotu toho, když o něj někdo pečuje.

Žák bude mít příležitost pečovat o svého spolužáka.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

Kostýmy pro úvodní scénku, pro střelce měkké míčky

Postup

Domluvíme se s dvěma žáky na asistenci při úvodní scénce na téma Osobní strážce. Např. sehraje napadení známé osobnosti na veřejnosti a účinný zásah ochranky. Rozebereme situaci, co se stalo, úkol ochránce a jak se ho podařilo splnit. Tímto uvedeme hru: Dva žáci si vylosují roli střelce, z ostatních žáků utvoříme (nejlépe losem) dvojice. Mohou být smíšené (dívka může být např. filmová hvězda, zvolí si jméno a fiktivní životopis). Jeden z dvojice je určený osobním strážcem. Má za úkol ji během určené doby všude doprovázet, jinak se hvězda vystavuje nebezpečí, že ji někdo napadne (zasáhne měkkým míčkem) a přijde o život. Strážce, který o svěřenou osobu nebude dobře pečovat a dopustí, že hvězda bude napadena, nesplnil svůj úkol.

Na konci vyučování zjistíme, kolika hvězdám se podařilo přežít, jak se zachovali jejich strážci. Hru hrajeme opakovaně několik dní za sebou, vždy znovu losujeme jiné dvojice.

Zdroj

ČAPEK, Martin, DUŠEK Petr, Projekt. Odyssea

E6 Pečovatelské týmy

Čas

90 min zadání, dlouhodobě

Cíle

Žák se zamyslí, k čemu je v životě dobré umět pečovat o sebe, o své věci, životní prostředí i druhé lidi.

Žák si vyzkouší prakticky konkrétní péči.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

žádné

Postup

Žáci podle své volby vytvoří pracovní týmy, které si prakticky vyzkoušejí péči o věci, rostliny, zvířata a druhé lidi. (Týmy si stanoví cíle a vymyslí názvy, např.: Tým pro příjemné klima ve třídě, Tým pro mapování stavu školní nebo městské zeleně, Tým pro vztahy se zvířaty, Tým pro péči o nemocné spolužáky, Tým specialistů pro doškolení v předmětech atd.). Aby byl tým funkční, musíme žáky na týmovou spolupráci naladit. Žáci by měli mít příležitost sami vymyslet a navrhnout organizaci práce v týmu (role, zodpovědnost). Tyto týmy budou pracovat aspoň tři měsíce. Průběžně budou svoji práci dokumentovat a reflektovat výsledky své činnosti. Při reflexi budeme také hovořit o podílu jednotlivých členů na týmové práci, o organizaci týmu, o rolích.

Zdroj

ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea

E7 Závěrečná zpráva pečovatelského týmu

Čas

45 min zadání

Cíle

Žák vypracuje závěrečnou zprávu o svém pečovatelském působení. Zhodnotí výsledky své činnosti.

Žák se zamyslí, k čemu je v životě dobré umět pečovat o sebe, o své věci, životní prostředí i druhé lidi.

Věk

2.,3. období

Pomůcky

Psací potřeby, fotografie z aktivity E5, papíry, PC

Postup

Tato aktivita navazuje na aktivitu E6 – Pečovatelské týmy. Na závěr dlouhodobého projektu jednotlivé týmy vypracují písemně závěrečnou zprávu, kterou mohou uveřejnit ve školním nebo místním časopise.

Žáci by měli pracovat podle shodné osnovy, v níž bude obsažen: název týmu, členové, cíle péče, objekt péče, důvod našeho výběru, postup péče- popis, co jsme dělali, další okolnosti, fotografie, hodnocení výsledků, co jsme zažili a co jsme si uvědomili.

Zdroj

ŠIRCOVÁ, Ivana, Projekt Odyssea

Mgr. Ivana Šircová
PEČUJEME O SEBE I O DRUHÉ

© Projekt Odyssea, 2007
www.odyssea.cz

ISBN 978-80-87145-36-4